

UITGROEIEN TOT EEN COMPLEET PERSOON

SWAMI DAYANANDA SARASWATI

'Uitgroeien tot een compleet persoon is erg belangrijk voor ieder mens. Het is een type groei dat niet automatisch (*prakṛtitaḥ*) gebeurt. Een kalf zal automatisch uitgroeien tot een volwassen koe of stier en daarna vindt er geen verdere groei plaats. Er is alleen veroudering; het zal ouder worden en sterven. Zo ondergaat ieder mens, als hij of zij een paar jaar overleeft, een metamorfose, en veroudert en sterft. Deze volgorde, zoals gegeven door (de etymoloog) Yāska is zeer interessant. Degene die geboren is (*jāyate*) leeft (*asti*). En als hij door blijft leven (*asti cet*), groeit hij (*vardhate*) en dan vindt een metamorfose plaats (*vipariṇamate*). Deze verandering (*pariṇāma*) is niet zomaar een verandering. Het is vi-pariṇāma, een metamorfose. Alle cellen ondergaan een verandering. Men wordt een potentiële moeder of vader. Vervolgens, vertelt Yāska ons, raakt hij in verval (*apakṣiyate*) en sterft hij weg (*vinaśyati*). Dit geldt voor elk levend organisme. Een mens is daarop geen uitzondering.

Of ik het nu leuk vind of niet, ik zal volwassen worden. Het enige wat ik hoef te doen is overleven. Ik moet gewoon een aantal jaar overleven. Als ik dat doe, word ik een volwassene en om dat te bereiken hoef ik niets speciaals te doen. Ik zal automatisch uitgroeien tot volwassene. In India word je niet alleen een volwassene, je gaat ook onmiddellijk trouwen. Daarom hebben we tweevoud in het Sanskriet – ik, wij tweeën en wij, (*aham, āvām en vayam*). Deze groei gaat automatisch, het gebeurt van nature. Maar het is niet genoeg. Je moet een tweede keer ontstoken worden. Ieder mens is als een Concorde (supersonisch vliegtuig). Je bent geen simpele turbojet. Want er is nog een andere groei om door te maken. Je kunt een compleet persoon worden.

Deze groei bestaat niet uit dikker worden of zo dun worden dat je door het oog van een naald past. Het bestaat ook niet uit het verzamelen van titels. Je kunt titels hebben en toch kinderlijk zijn. Je kunt zwemmen in het geld en toch dwaas zijn. Nadat je zoveel rijkdom hebt verzameld, weet je niet meer of het geld van jou is of dat jij overgeleverd bent aan het geld. Ergens onderweg raakt men het zicht volledig kwijt.

Het is nodig om uit te groeien tot een compleet persoon. Dat vergt een tweede ontsteking (zoals bij een vliegtuigmotor). Dit vraagt om eigen initiatief. Waar bestaat dat uit? Ik heb het over uitgroeien tot een eenvoudig mens. En als je eenmaal zo'n compleet mens bent, hebben we je zoveel te bieden. Dan is het tijd voor het spirituele onderwijs (van Vedānta). Maar om een compleet mens te worden is eigen initiatief nodig. Dat initiatief is nodig om jezelf te conformeren aan een matrix van waarden, die geen enkel conflict in je veroorzaken.

Waarden zijn universeel

Mezelf conformeren aan waarden zou nooit conflicten moeten veroorzaken. Als dat wel zo is, dan dien ik te groeien. Als ik tegen mijn waarden inga en ik mij op een manier gedraag waardoor ik me schuldig ga voelen, ben ik nog niet eens aan mijn leven als mens begonnen. Dit is eenvoudig.

De waarden zijn algemeen bekend; ze zijn universeel. Dat ik niet lastig gevallen wil worden is heel vanzelfsprekend. Ik wil niet gekwetst worden, ik wil door niemand bedrogen worden, ik wil niet beroofd worden, ik wil niet voorgelogen worden, ik wil niet het slachtoffer zijn van iemands woede, jaloezie of haat. Dit is wat ik van anderen verwacht en anderen verwachten van mij hetzelfde. Dit weet ik. Ik kan niet bepleiten dat ik hier onwetend over ben. In een rechtbank kan men net zo min bepleiten onwetend te zijn over de wet, ook al zijn mensen onwetend en kunnen ze onwetend zijn over wetten.

Maar deze ene vorm van onwetendheid bestaat niet, want als je het aan verschillende mensen vraagt – een pandit in Banaras, een Harvard-geleerde, een persoon in Alaska of een Aboriginal in de rimboe van Australië – dan zal iedereen hetzelfde antwoorden: ik wil niet gekwetst worden, ik wil niet

voorgelogen worden, ik wil niet bedrogen worden. En iedereen weet dat anderen hetzelfde van hem of haar verwachten. Als iemand een ander in zijn huis komt beroven en met een mes in de hand aan de persoon vraagt: “Geef me de sleutels; vertel me de waarheid, welke sleutel opent de kluis?”, dan wil hij de waarheid weten. Dat klopt toch? Niemand wil voorgelogen worden. Zelfs een maffioso wil niet verlinkt worden. Hij zorgt ervoor dat mogelijke verklikkers niet naar de politie gaan.

Weten wat je wel en niet behoort te doen is heel eenvoudig. Door te beweren dat er op een bepaald moment iemand kwam die onthulde dat dit de dingen zijn die je wel behoort te doen en dit de dingen die je niet behoort te doen, hebben we een mysterie gemaakt van wat door iedereen wordt aanvoeld. Ieder mens voelt deze waarden aan. Dit is van het grootste belang. Alle mensen hebben een intrinsieke, gemeenschappelijke waardenstructuur.

Maar deze waardenstructuur wordt belemmerd en verstoord door enkele eigenaardige theologieën. Deze theologieën beweren dat je iemand mag kwetsen als die persoon zich niet conformeert aan jouw geloofsovertuiging, omdat die persoon een vijand van God is. Ze verkondigen dat deze persoon, omdat hij niet heeft geaccepteerd wat God bevolen heeft, daarom al een vijand van God is. Hij zal gestraft worden, en als jij als gelovige die persoon uit de weg ruimt, zal God tevreden zijn en zal je een speciaal plekje in het paradijs krijgen. Dit is het ergste wat een mens kan overkomen. Een mens, een eenvoudig menselijk wezen die geboren is met empathie, wordt door religieuze indoctrinatie tot een projectiel gemaakt. Ze meten met twee maten.

Empathie waarborgt de waardenstructuur

Waarden zijn universeel en we moeten dat erkennen. We moeten ze naleven. Wat ik hier wil zeggen is: om een compleet persoon te zijn, moet ik mijn empathie volgen. Empathie is een menselijke emotie. De volledige manifestatie ervan is uniek voor het menselijk hart. En het is een essentieel onderdeel van de emotionele structuur van de mens.

Een tijger doodt wanneer het moet. Een leeuw doodt wanneer het moet. Maar een mens is niet op die manier geprogrammeerd. De mens is iemand die keuzes moet maken. Als je keuzes moet maken, wat is dan de basis van die keuze? Sommigen beweren dat God bepaalde normen heeft bevolen die je moet volgen. Als je die niet volgt, zal hij je straffen. Dit is belachelijk. Als de bevelen niet bekend zijn bij mensen, zullen ze niet weten wat goed en fout is. Geen enkele waarde zal universeel zijn als deze onderwezen moet worden. Waarden zijn juist universeel, omdat ze niet aangeleerd hoeven te worden.

We hebben dit aangeboren gevoel voor waarden, deze matrix van normen. In feite is de hele waardenstructuur voor ieder menselijk hart glashelder. En ik zie dat deze waardenstructuur in een mens gewaarborgd wordt door deze ene emotie genaamd 'empathie'.

Ter illustratie: ik zag ooit een bloedstollende Wimbledon-finale. Ik herinner het me nog goed. Uiteindelijk won de Australische speler, Pat Cash. Dolblij kuste hij de grond, bokste in de lucht, gooide zijn racket omhoog en trok zijn T-shirt op. Hij was zo extatisch. Toen hij naar het net rende om zijn tegenstander de hand te schudden, keek ik naar zijn gezicht. Ik wilde zien wat er met hem zou gebeuren. Plotseling keek de man verdrietig. In een ogenblik veranderde zijn hele gezicht en zag hij er verdrietig uit. Waarom? Omdat hij op dat moment wenste dat zijn tegenstander had gewonnen en dat hij was verslagen. Zo zag het eruit. Hij betreurde dat hij hem verslagen had. Omdat hij wist hoe het aan de andere kant voelt; hij had heel vaak aan de andere kant gestaan. Dat heet 'empathie'. Dat is het menselijk hart. Geen enkel menselijk hart is ooit zonder empathie gemaakt.

Een compleet persoon heeft compassie

Iedereen staat geregeld aan de andere kant. Wat doet dat met een mensenhart? Iedereen is bekend met pijn en daarom zit deze empathie in al onze harten. Het mensenhart kent het. En we moeten deze empathie als richtsnoer nemen. Dat is het venster waardoor de wereld bij mij binnenkomt. De wereld die hulp nodig heeft, komt bij mij binnen. En dan kom ik naar buiten in de vorm van sympathie, compassie, hulp en

dienstbaarheid. Ik ben dus niet alleen een overlever, een continue graaier. Ik groei uit tot een compleet mens. Een compleet persoon is iemand die veel compassie heeft. Compassie voor zichzelf en compassie voor andere mensen. Een overvloed aan compassie; compassie voor elke boom, elke plant en elk dier, dat is compassie. Men kan tot die persoon uitgroeien. Dat zou een vanzelfsprekendheid moeten zijn.

Aangezien deze groei is ingebed in de hindoeïstische cultuur, wordt deze gezien als een vanzelfsprekendheid. Daarom zijn wij, op professioneel vlak, niet geneigd om te wedijveren. Van oorsprong wedijverden wij nooit met elkaar. Of dit nu juist was of niet, het was in ieder geval ideaal. Het was ideaal voor een samenleving die gericht is op spirituele groei, waarbij er een commitment is voor het ontwikkelen van compassie, voor doen wat er door mij gedaan moet worden en niet toe te geven aan mijn eigen voorkeur of afkeer.

Iedereen heeft voorkeuren en antipathieën, *rāga*'s en *dveṣa*'s. Zolang het vervullen ervan niemand stoort, is het geen probleem. Het is prima. Verlangen is een voorrecht. Heer Krishna zegt in de Bhagavad Gītā: "In alle wezens ben ik het verlangen dat niet in strijd is met *dharma*" – *dharma-aviruddho bhūteṣu kāmo'smi* (BG 7.11). *Bhūta* kan elk wezen zijn, maar hij zegt: "Ik ben het verlangen dat niet in strijd is met *dharma*", dus dit is het verlangen in een menselijk hart. Heer Krishna zegt hier dat hij het verlangen is dat je vervult in overeenstemming met *dharma*. Dit betekent dat het een voorrecht is om een verlangen te hebben. En het vervullen van een verlangen is eveneens een voorrecht – zolang je in staat bent je te conformeren aan wat waardevol is voor jezelf en anderen. Dat wordt een universele waarde genoemd en hier wordt dat *dharma* genoemd.

Niet-kwetsen is de basis van de hindoosamenleving

Wij gaan een stap verder. *Dharma* betekent niet slechts niet stelen, niet bedriegen etc. Er zijn verschillende niveaus van pijn, verschillende manieren van iemand kwetsen. Je kunt iemand kwetsen door middel van een blik, je kunt iemand kwetsen door middel van een woord en je kunt zelfs iemand kwetsen door doelbewust een bepaalde denkwijze te

koesteren. Denk niet dat er maar één soort kwetsen is. Er zijn zoveel verschillende manieren om iemand te kwetsen en dat gebeurt om de haverklap. Daarom is de basis van onze samenleving het niet kwetsen van een ander persoon, het niet toegeven aan je eigen voorkeur en afkeer, maar je conformeren aan wat juist en onjuist is.

In de hindoesamenleving gaan we zelfs nog verder; de zoon van een priester is een priester en hij trouwt met de dochter van een priester. In de tijd dat deze samenleving bloeide, kenden we geen arbeidsconsulenten. Wat zouden we ermee moeten? Er was geen probleem. Zo gaat het op sommige plaatsen in India nog steeds. Een priester is de zoon van een priester. Voor het grootste deel zijn die dagen voorbij en ik vraag je niet om ernaar terug te keren. Maar het heeft iets moois in zich, waarvan ik wil dat je het begrijpt. Het enige wat ik wil dat je begrijpt is waar de nadruk op ligt. De nadruk ligt niet op graaien, niet op vergaren, maar op geven. En het is je plicht om te geven, of je het nu leuk vindt of niet.

Genieten van je plicht

In het begin doe ik mijn plicht of ik het nu leuk vind of niet. En later begin ik wat ik doe leuk te vinden. Ik begin het leuk te vinden om te doen wat ik moet doen, wat ik in een bepaalde situatie behoor te doen. Het wordt een voorrecht. Ik zou zeggen dat je dan een compleet mens bent. Niet doen wat je leuk vindt, maar leuk vinden wat je gevraagd wordt te doen. In elke situatie word je gevraagd om bepaalde dingen te doen. Je bent een zoon of je bent een dochter. Je bent een vader of je bent een moeder; je bent een echtgenoot of je bent een echtgenote. Je hebt elke dag veel petten om op te zetten. En elke rol heeft een script. Als je het script, dat we je plicht (*duty*) noemen, kunt volgen en daarvan geniet, dan is je groei compleet. Je geniet van je plicht.

Alle Indiërs hebben dit plichtsbesef. Niemand zegt mopperend: "Het is mijn plicht, dus ik doe het maar." Hij is er misschien niet enthousiast over, want over het algemeen hoor je niemand vrolijk vertellen dat hij zijn plicht doet. Dat vergt groei. Dat vereist van jouw kant een nieuwe ontsteking. Daar moet je je voor inzetten en misschien is dat wel de reden waarom plichtsbesef vooral in de hindoeïstische cultuur zo

goed ontwikkeld is. Ik kan dit zeggen omdat ik ben blootgesteld aan een heleboel culturen en ze heb bestudeerd. In de hindoeïstische cultuur is *dharma* een doel op zich, een *puruṣārtha*.

We zeggen dat er vier soorten doelen zijn om na te streven: *dharma*, *artha*, *kāma*, *mokṣa*. Wanneer *dharma* een *puruṣārtha* is, dient het niet ten dienste te staan van je streven naar veiligheid en plezier, *artha kāma*. Het is een doel op zich. Op eigen initiatief kun je uitgroeien tot die persoon voor wie *dharma* een volbracht doel is. Je begint te houden van wat je moet doen en niet van wat je graag doet.

Als iemand graag doet wat er gedaan moet worden, dan is zijn groei compleet. Het is helemaal geen prestatie om te doen wat je graag doet; dieren doen dat ook. En als je je eigen voorkeur volgt, ontgroeit je zonder moeite dat waarvan je eerst hield. Niet waar? Ons leven zit hier vol mee. Van het ene op het andere moment verliezen we onze interesse weer. Daarom zit de groei alleen in houden van wat ik in een bepaalde situatie te doen heb. Als een vader, als een moeder, als een echtgenoot, als een echtgenote, als een zoon, als een dochter, als een burger, als een buurman; er is zoveel groei mogelijk. Dat is de uitdaging. Je hebt een uitdaging als deze nodig. Met deze uitdaging kun je werkelijk levend en fris zijn. Je geeft dit nooit op, ook niet als je met pensioen gaat. Dit is de eerste groei die je voor jezelf moet bereiken. Dit is niet onderhandelbaar, want je moet een volwassen persoon zijn.

Van een mens mag je bepaald gedrag verwachten. Als er een theologie is die hier tegen ingaat, dienen we die theologie te veranderen. Theologie is een interpretatie en we zouden die interpretatie moeten veranderen als ze onze universele waarden in gevaar brengt. Mensen zouden zich moeten afkeren van een theologie die onze universele waarden niet ondersteunt. En de theologie zal veranderen, want orthodoxie jaagt mensen altijd weg. Als mensen zich afkeren, zullen de orthodoxe mensen hen niet zomaar laten gaan. En daarom moeten we op verantwoordelijke wijze denken en begrijpen dat universele waarden hooggehouden moeten worden. Niets, ook geen theologie, mag daar verandering in brengen.

Theologie zou zich aan die waarden moeten conformeren, ze moeten bevestigen en ons helpen om erin te groeien. Dat is wat religie hoort te doen. Religie zou ons moeten helpen uitgroeien tot die complete persoon. Elke religie moet ons op die manier helpen, en wij moeten religie op die manier begrijpen.

Het ligt binnen de groeimogelijkheden van de mens om een compleet persoon te worden. Binnen *saṃsāra* bestaat de mogelijkheid om uit te groeien tot een *dhārmika*, een persoon die geniet van het volgen van *dharma*. Als je het niet leuk vindt en het dient wel gedaan te worden, doe het dan. Als je het wel leuk vindt en het dient niet gedaan te worden, doe het dan niet. Groei uit tot die persoon die houdt van wat er gedaan moet worden en die niet geeft om datgene wat niet gedaan dient te worden. Dit is de complete mens.'

Swami Dayananda Saraswati
Arsha Vidya

Arsha Vidya Gurukulam 17e Anniversary address, oktober 2003